

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LĒMUMS

(*Iesniegums Nr.24827/16*)
Lieta “DAINIS LIEPIŅŠ pret Latviju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), 2022.gada 31.martā sanākusi kā Komiteja šādā sastāvā:

Ivana Jelić, priekšsēdētāja,

Mārtiņš Mits,

Kateřina Šimáčková, tiesneši,

un *Martina Keller*, nodaļas sekretāra vietniece,

ņemot vērā:

Latvijas valstspiederīgā Daiņa Liepiņa, kurš dzimis 1967.gadā un dzīvo Ozolniekos (“iesniedzējs”) un kuru pārstāv O. Cers, Rīgā praktizējošs advokāts, 2016.gada 28.aprīļa atbilstoši Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzību konvencijas (“Konvencija”) 34.pantam iesniegto iesniegumu (Nr.24827/16) pret Latvijas Republiku;

lēmumu nosūtīt iesniegumu Latvijas Valdībai (“Valdība”), ko pārstāv tās pārstāve K. Līce;

pušu apsvērumus;

Pēc apspriešanās nolemj šādi:

LIETAS BŪTĪBA

1. Lieta attiecas uz sūdzību par likumā noteiktu aizliegumu pildīt ievēlēta parlamenta locekļa pienākumus aktīva kriminālprocesa dēļ. Iesniedzējs savā iesniegumā atsaucās uz Konvencijas 1.protokola 3.pantu un Konvencijas 6.panta 2.punktu.

I. LIETAS APSTĀKĻI

2. Iesniedzēju 2014.gada 4.oktobrī ievēlēja Saeimā. Tobrīd pirmās instances tiesā tika izskatīta krimināllieta pret iesniedzēju saistībā ar apsūdzību par nepatiesas informācijas sniegšanu nodokļu deklarācijā.

3. 2015.gada 5.februārī Saeima deva savu piekrišanu kriminālprocesa pret iesniedzēju turpināšanai. Tādējādi atbilstoši Saeimas kārtības ruļļa

noteikumiem iesniedzējs līdz kriminālprocesa iznākuma noskaidrošanai zaudēja savas tiesības piedalīties Saeimas darbā.

4. Iesniedzējs 2016.gada 29.februārī apstrīdēja attiecīgo Saeimas kārtības ruļļa noteikumu satversmību. Iesniedzējs apgalvoja, ka mūsdienu sabiedrībā šāda iejaukšanās nebija nepieciešama. Viņš norādīja, ka, ņemot vērā nepieciešamības trūkumu, tālākas iejaukšanās samērīguma novērtējums nebija nepieciešams.

5. Ar 2016.gada 22.marta galīgo lēmumu Satversmes tiesa atteicās ierosināt lietu, pamatojot to ar apstākli, ka sniegtais juridiskais pamatojums bija acīmredzami nepietiekams. Tā norādīja, ka atbilstoši tās judikatūrai, ja indivīds apstrīd tiesību normas satversmību, pieteikumā jāiekļauj šādu aspektu analīze: (1) vai apstrīdētā tiesību norma iejaucās indivīda tiesībās; (2) vai šāda iejaukšanās bija noteikta ar likumu un vai tai bija leģitīms mērķis; un (3) vai iejaukšanās bija samērīga ar šo leģitīmo mērķi. Lai izvērtētu iejaukšanās samērīgumu, jānoskaidro: (a) vai izvēlētais pasākums bija piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai; (b) vai pasākums bija nepieciešams, proti, vai leģitīmo mērķi nebija iespējams sasniegt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; un (c) vai sabiedrības ieguvums atsvēra indivīda tiesību ierobežojumu.

6. Satversmes tiesa secināja, ka iesniedzējs nebija pamatojis savu apgalvojumu, ka likumdevējs nebija tiesīgs apstrīdētajās normās paredzētajā veidā regulēt tiesības pildīt Saeimas deputāta pienākumus. Iesniedzējs nebija sniedzis pamatojumu tam, ka viņa piedāvātais alternatīvais līdzeklis – aizlieguma piedalīties Saeimas darbā atsaukšana kriminālprocesa laikā – ļautu sasniegt leģitīmo mērķi tādā pašā apjomā. Viņš nebija apgalvojis, ka apstrīdētais regulējums nav atbildis sociālajai realitātei vai ir bijis pretrunā ar juridiskajām attiecībām, kas bija kļuvušas noteicošas kopš apstrīdētā regulējuma spēkā stāšanās, šādiem aspektiem kalpojot par pamatu to satversmības atkārtotai izvērtēšanai. Nebija sniegta argumentācija, kas atspoguļotu, ka citās Eiropas Savienības dalībvalstīs spēkā esošais regulējums attiecībā uz parlamentāro imunitāti būtu piemērojams Latvijas tiesību sistēmai. Turklāt sūdzībā nebija sniegta juridiska argumentācija, kas norādītu, ka indivīda tiesību ierobežojums, ko rada apstrīdētais regulējums, būtu lielāks nekā sabiedrības ieguvums no šāda tiesību ierobežojuma.

7. Ar 2016.gada 1.augusta galīgo spriedumu iesniedzējs tika notiesāts par nepatiesas informācijas sniegšanu savā nodokļu deklarācijā. Kopš minētā datuma iesniedzējs ir zaudējis Saeimas deputāta statusu.

II. PIEMĒROJAMĀIS NACIONĀLAIS REGULĒJUMS UN PRAKSE

1. Nacionālais regulējums

8. Attiecināmie Satversmes tiesas likuma panti ir apkopoti lietā *Ēcis pret Latviju* (iesniegums Nr.12879/09, 28.-31.rindkopa, 2019.gada 10.janvāris).

9. Saeimas kārtības ruļļa 17.panta otrajā daļā konkrētajā brīdī spēkā bijušajā redakcijā bija noteikts, ka ar brīdi, kad Saeima dod savu piekrišanu kriminālvajāšanas uzsākšanai pret Saeimas deputātu, šis deputāts līdz kriminālprocesa izbeigšanai vai notiesājoša sprieduma spēkā stāšanās brīdim

zaudē tiesības piedalīties Saeimas sēdēs, komisiju sapulcēs un citu institūciju, kuros viņš ir bijis ievēlēts vai iecelts, sēdēs. Saeimas kārtības ruļļa 19.pants regulē šādas atstādināšanas finansiālās sekas.

2. *Nacionālā prakse*

10. Lietā Nr.2019-08-01 Satversmes tiesa izskatīja cita Saeimas deputāta iesniegtu sūdzību, kas pēc būtības bija identiska iesniedzēja sūdzībai. Ar 2019.gada 23.decembra galīgo spriedumu Satversmes tiesa pasludināja par Satversmei neatbilstošu ierobežojumu piedalīties Saeimas darbā un no tās izrietošas finansiālās sekas, kas bija noteiktas Saeimas kārtības ruļļa 17.panta otrajā daļā un 19.pantā. Tā secināja, ka iejaukšanās leģitīmais mērķis bija aizsargāt demokrātisku un tiesisku valsti un Saeimas reputāciju. Taču šāda iejaukšanās bija nesamērīga, jo tā atņēma skartajiem Saeimas deputātiem būtiskākās tiem piešķirtās tiesības, proti, balsstiesības. Tāpat Satversmes tiesa nonāca pie secinājuma, ka šāda iejaukšanās bijusi nesavienojama ar nevainīguma prezumpciju.

TIESAS VĒRTĒJUMS

11. Iesniedzējs sūdzējās, ka likumā noteiktais aizliegums kriminālprocesa laikā piedalīties Saeimas darbā bija pretrunā Konvencijas 1.protokola 3.pantam un Konvencijas 6.panta otrajai daļai.

12. Starp pusēm nebija strīda, ka attiecībā uz šo sūdzību piemērotais nacionālais tiesību aizsardzības līdzeklis bija pieteikuma iesniegšana Satversmes tiesā (attiecībā uz Tiesas judikatūru saistībā ar Satversmes tiesas efektivitāti gadījumos, kad iejaukšanās tiesībās izriet no tiesību normas, skatīt *Ēcis pret Latviju* (iesniegums Nr.12879/09, 47.-49.rindkopa, 2019.gada 10.janvāris)).

13. Tomēr Valdība apgalvoja, ka iesniedzējs nav izsmēlis šo tiesību aizsardzības līdzekli, jo viņa konstitucionālā sūdzība tika noraidīta procesuālu iemeslu dēļ, proti, iesniedzējs nebija sniedzis pietiekamu juridisko pamatojumu (skatīt 5.-6.rindkopu iepriekš). Valdība, cita starpā, savā argumentācijā balstījās uz lietām *Grišankova un Grišankovs pret Latviju* ((lēmums), iesniegums Nr.36117/02, ECT 2003-II) un *Gubenko pret Latviju* ((lēmums), iesniegums Nr.6674/06, 2015.gada 3.novembris).

14. Iesniedzējs nepiekrīta šādam apgalvojumam, norādot, ka viņa konstitucionālā sūdzība atbilda visām procesuālajām prasībām. Atteikuma ierosināt lietu pamatā drīzāk bija viņa sūdzības būtība, nevis procesuāli trūkumi.

15. Saskaņā ar Tiesas judikatūru, ja iesniedzējs ir nepārprotami un pēc būtības iesniedzis sūdzību, kas sekojoši iesniegta izskatīšanai Tiesā, Satversmes tiesā un Satversmes tiesa ir sūdzību noraidījusi juridiskā pamatojuma trūkuma dēļ, Tiesa izskata lēmumā sniegto argumentāciju (skatīt *Ēcis pret Latviju*, iesniegums Nr.12879/09, 50.-55.rindkopa). Ja Satversmes tiesa ir noraidījusi pieteikumu, atsaucoties uz neatbilstību pieņemamības kritērijiem, Tiesa uzskata, ka iesniedzējs nav izsmēlis visus pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus (skatīt *Gubenko*, citēts iepriekš,

9. un 25.rindkopa, un *Svārpstons un citi pret Latviju* (lēmums), iesniegums Nr.14976/05, 26. un 51.rindkopa, 2016.gada 6.decembris). Taču gadījumos, kad Satversmes tiesa ir vismaz daļēji paudusi savu nostāju attiecībā uz personas sūdzības būtību, Tiesa uzskata, ka persona ir sniegusi nacionālajām iestādēm iespēju novērst to iespējamos pārkāpumus (skatīt *Ēcis*, citēts iepriekš, 20. un 53.rindkopa).

16. Šajā lietā Satversmes tiesa norādīja virkni punktu, attiecībā uz kuriem konstitucionālajai sūdzībai trūka nepieciešamā juridiskā pamatojuma (skatīt 6.rindkopu iepriekš). Ņemot vērā iepriekš minēto pamatojumu un savu subsidiāro lomu, Tiesa ir gatava pieņemt, ka iesniedzēja konstitucionālā sūdzība neatbilda formālajām prasībām, kas noteiktas likumā un ko interpretējusi Satversmes tiesa. Proti, Satversmes tiesa konstatēja, ka iesniedzējs nebija analizējis, vai apstrīdētās iejaukšanās viņa tiesībās radītais kaitējums bija lielāks nekā sabiedrības ieguvums – analīzes elements, ko saskaņā ar Satversmes tiesas iedibināto judikatūru iesniedzējiem ir pienākums iekļaut, iesniedzot konstitucionālas sūdzības (skatīt 5.rindkopu iepriekš). Tādējādi iesniedzējs nebija sniedzis juridisko pamatojumu, kas atbilstu Satversmes tiesas judikatūrā noteiktajām prasībām (salīdzinājumam un pretstatīšanai skatīt *Ēcis*, citēts iepriekš, 52.-53.rindkopa).

17. Attiecīgi, iesniedzējs nebija iesniedzis pienācīgu konstitucionālo sūdzību, tādējādi neizsmelot viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Turklāt iesniedzējs bija pieredzējis politiķis, un nav pamata uzskatīt, ka viņa rīcībā nebija nepieciešamo resursu pietiekami argumentētas konstitucionālas sūdzības sagatavošanai, kā arī Satversmes tiesas konstatēto nepilnību novēršanai. Tiesa arī ņem vērā apstākli, ka vēlākā datumā Satversmes tiesa pieņēma pienācīgi sagatavotu sūdzību, ko bija iesniedzis cits Saeimas deputāts, paceļot to pašu juridisko jautājumu, ar ko Satversmes tiesā bija vērsies iesniedzējs (skatīt iepriekš 10.rindkopu).

18. No iepriekš minētā izriet, ka sūdzība saskaņā ar Konvencijas 35.panta 1. un 4.punktu ir atzīstama par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanas dēļ. Šis secinājums izslēdz nepieciešamību izskatīt, vai ir izpildīti citi sūdzību pieņemamības kritēriji.

Šo iemeslu dēļ Tiesa vienbalsīgi:

Atzīst iesniegumu par nepieņemamu.

Sagatavots angļu valodā un rakstveidā paziņots 2022.gada 28.aprīlī.

Martina Keller
nodaļas sekretāra vietiece

Ivana Jelić
priekšsēdētāja